

[2. — VI. — 10.]

VERSLAG omtrent de verrichtingen van de schepen en vaartuigen van oorlog
over het tijdvak van 1 Juni 1915—1 Juni 1916.

In aansluiting met hetgeen daarover in het bij de vorige begrooting gevoegde Verslag is medegedeeld, wordt omtrent de verrichtingen van de schepen en vaartuigen van oorlog het volgende vermeld.

Op 1 Juni 1915 bestond het Nederlandsch eskader in Oost-Indië uit Hr. Ms. pantserschepen *De Zeven Provinciën*, *Koningin Regentes*, *Tromp* en *Hertog Hendrik* en Hr. Ms. torpedobootjagers *Bulhond*, *Jakhals*, *Hermelijn*, *Lynx*, *Vos* en *Panter*.

Voor de aflossing van Hr. Ms. *Hertog Hendrik* vertrok Hr. Ms. pantserschip *de Ruijter* op 23 October 1915 van Nieuwediep naar Oost-Indië, via het Kanaal van Suez. Na Malaga, Port-Saïd, Aden en Colombo aangedaan te hebben, werd 17 December d. a. v. Tandjong Priok bereikt.

De reis van dien bodem van Nieuwediep tot Colombo werd o. m. benut voor oefening van de adelborsten der 2de klasse 3de afdeeling van het Koninklijk Instituut voor de Marine. In laatstgenoemde haven embarqueerden die adelborsten aan boord van Hr. Ms. *Hertog Hendrik*, voor de terugreis naar Nederland.

Hr. Ms. pantserschip *Hertog Hendrik* verliet 25 November 1915 de haven van Tandjong Priok, om via het Kanaal van Suez naar Nederland terug te keeren. Van 4 tot 7 December d. a. v. werd vertoefd te Colombo. Na een kort verblijf te Aden, Port-Saïd en Malaga, werd 15 Januari 1916 de haven van Nieuwediep bereikt. Genoemde bodem werd toegevoegd aan de gemobiliseerde scheepsmacht.

Hr. Ms. pantserschip *Kortenaer* verliet 7 September 1915 de haven van Nieuwediep voor eene reis naar West-Indië. Het doel der reis was het bezoeken van de Nederlandsche bezittingen aldaar en de oefening van de ingescheepte officieren en schepelingen, in het bijzonder van de zeemiliciens. Na Funchal, St. Vincent en Santa Lucia aangedaan te hebben, werd 10 October d. a. v. Willemstad (Curaçao) bereikt.

Tijdens het verblijf in de West-Indische wateren werden bezocht Fort de France, Paramaribo en Port of Spain. Den 13den Januari 1916 werd Curaçao weder verlaten voor de terugreis naar Nederland. Na Fort de France, Bermuda en Fayal aangedaan te hebben, werd 5 Maart 1916 te Nieuwediep binnengevallen.

Hr. Ms. pantserschip *Heemskerck*, op de terugreis van West-Indië, arriveerde 2 Juli 1915 te Nieuwediep. Tot 8 Maart 1916 bleef genoemde bodem toegevoegd aan de gemobiliseerde scheepsmacht en werd op dien datum uit dienst gesteld voor het ondergaan van de noodige herstellingen.

Hr. Ms. pantserschip *Noordbrabant* vertrok 13 April 1916 van Nieuwediep voor eene reis heen en terug naar Oost-Indië, rond de Kaap de Goede Hoop. Het doel van de reis is de oefening van de ingescheepte officieren en schepelingen, in het bijzonder van de adelborsten der 2de klasse, 1ste afdeeling van het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord en de leerlingen-onderofficier, terwijl deze reis tevens dienstbaar ge-

maakt wordt aan de aflossing van personeel, dienende bij de Zeemacht in Oost-Indië. Na Las Palmas, St. Vincent en St. Helena aangedaan te hebben, arriveerde genoemde bodem den 22sten Mei jl. te Kaapstad.

Hr. Ms. wachtschip *Adolf Hertog van Nassau*, Hr. Ms. instructieschepen *Koningin Emma der Nederlanden*, *van Speijk*, *Bellona*, *Atjeh*, *Schorpioen* en Hr. Ms. logementschip *Bonaire* bleven als zoodanig in dienst.

Hr. Ms. instructieschip *van Galen*, d.d. wachtschip te Hellevoetsluis, werd 1 Januari 1916 uit dienst gesteld en als wachtschip vervangen door Hr. Ms. *Buffel*. Genoemd instructieschip blijft, zoolang zulks noodig wordt geacht, aan dat wachtschip als logementschip toegevoegd.

Hr. Ms. *Ever* en *Bulgia* werden 24 Mei 1916 in dienst gesteld voor oefening van de adelborsten der 2de klasse 2de afdeeling van het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord.

Hr. Ms. pantserboot *Grano* werd 15 Juli 1915 te Amsterdam in dienst gesteld; Hr. Ms. pantserboot *Brinio* bleef in dienst; Hr. Ms. pantserboot *Friso* was van 12 Juli 1915 tot 14 Maart 1916 in dienst.

Hr. Ms. onderzeebooten I, II, III, IV en V bleven in dienst. Ook de onderzeeboot K¹ van de Indische Militaire Marine deed gedurende den verslagtijd dienst hier te lande.

Alle beschikbare torpedobooten bleven in dienst van de gemobiliseerde scheepsmacht.

Hr. Ms. mijnenleggers *Balder*, *Hudda*, *Medusa* en *Hydra*, zoodaer de als zoodanig ingerichte kanonneerbooten *Das* en *Havik* bleven in dienst; ook Hr. Ms. mijnenlegger en mijnenvisser *Zeemeeuw* bleef dienst doen als hulpmijnenlegger.

Hr. Ms. kanonneerboot *Vidar*, ingericht als mijnenlegger, kwam 3 Augustus 1915 als zoodanig in dienst.

Hr. Ms. mijnenvisser *Frans Naerebout* en Hr. Ms. mijnenlegger *Schelde* bleven in dienst; laatstgenoemd vaartuig kwam op 25 Mei 1916 in de haven het Nieuwediep in aanvaring met Hr. Ms. artillerie-instructieschip *Bellona*, zonk dientengevolge, doch werd gelicht.

Het als mijnenlegger en mijnenlichter ingerichte stoomloodsvaartuig n°. 3 werd onder zijn vroegeren naam *Rotterdam* op 29 Juni 1915 te Hellevoetsluis in dienst gesteld. Stoomloodsvaartuig n°. 4 (*Hellevoetsluis*) werd ingericht tot mijnenlegger en doet sedert 17 Februari 1916 als zoodanig dienst.

Hr. Ms. schoener *Zeehond* bleef voor mobilisatiediensten in de vaart, terwijl Hr. Ms. schoener *Dolfijn* nog steeds dienst doet als communicatievaartuig.

Hr. Ms. kanonneerbooten *Njord* en *Tyr* werden na verwapening in dienst gesteld; Hr. Ms. kanonneerboot *Dog* werd nader aangewezen voor de practische oefening van het aan boord Hr. Ms. *van Speijk* in opleiding zijnde stokerspersoneel.

Hr. Ms. kanonneerbooten *Thor* en *Freijr* worden verwapend.